

Tomasz Michalski, 2002, *Polska w procesie integracji europejskiej. Analiza okresu 1994–1999*, Warszawa: Wydawnictwo Difin, s. 289

W ostatnich latach jesteśmy świadkami włączania się naszej gospodarki do europejskiego systemu gospodarczego i politycznego w ramach integracji „wszerz” oraz reform wewnętrznych systemu zgodnie z postanowieniami Traktatu z Maastricht, czyli integracji „w głąb”. Rynek wydawniczy w Polsce w ostatnich latach wzbogacił się w pozycje traktujące o problemach integracji Polski z Unią Europejską. Większość z nich ma charakter faktograficzny lub prawniczy. Bardzo mało jest pozycji prezentujących nowe podejścia do badań porównawczych Polski i Unii Europejskiej, wykorzystujących choćby metody taksonomiczne. Istniejącą na rynku wydawniczym lukę wypełnia w bardzo zasadniczy sposób książka T. Michalskiego, wnosząc do literatury polskiej z zakresu badań procesów integracyjnych nową wartość poznawczą, polegającą na zbudowaniu algorytmu postępowania przy ocenie zjawisk przestrzennych w ujęciu dynamicznym, przy wykorzystaniu metod wielowymiarowej analizy porównawczej, a w szczególności taksonomicznych miar podobieństwa do oceny procesów integracji wszere dla Polski za okres 1994–1999, oraz wdrożeniu metody do oceny pozycji Polski na tle innych krajów Unii Europejskiej. Oryginalność tej pracy przejawia się także w doborze materiału diagnostycznego z podziałem na cechy „twarde” – mierzalne i „miękkie” – niemierzalne.

Praca składa się z pięciu rozdziałów, z których można wyodrębnić trzy zasadnicze części. Pierwsza z nich to syntetyczna analiza procesów integracji w Europie przełomu wieków, z położeniem akcentu na zagadnienia związane z udziałem Polski w procesach integracji „wszerz” oraz o priorytecie dla ciągłości procesów integracyjnych krajów członkowskich, czyli integracji „w głąb” w ramach wytycznych zawartych w Traktacie o Unii Europejskiej. Analiza empiryczna w kolejnych etapach pracy ma umożliwić odpowiedź na nurtujące autora pytania. Pierwsze z nich to kwestia przygotowania społeczeństwa polskiego do wejścia w struktury unijne, drugie pytanie dotyczy oceny sytuacji naszej gospodarki na tle krajów członkowskich Unii, trzecie, najważniejsze, polega na zbadaniu, czy okres od chwili złożenia wniosku do chwili obecnej jest czasem aktywnego czekania na wejście do UE cechującym się restrukturyzacją gospodarki i rozwojem gospodarczym, czy wręcz przeciwnie.

Druga część pracy tworzy solidne podwaliny metodologiczne polegające na wypracowaniu zestawu miar taksonomicznych, które pozwolą na ocenę dynamiki rozwoju obiektów dla poszczególnych momentów rozważanego przedziału czasowego. Autor od podstaw przekazuje czytelnikowi wiedzę na temat znaczenia i specyfiki badań porównawczych, przeglądu metod taksonomicznych

i miar taksonomicznych wykorzystywanych w badaniach porównawczych Polski i Unii Europejskiej. Ze względu na tematykę badania w rozważanym zestawie miar opisujących obiekty wielo cechowe znalazły się miary odzwierciedlające zmiany w strukturze cech diagnostycznych, tzw. miary podobieństwa struktur, oraz miary wykazujące różnicowanie w poziomie cech diagnostycznych, a w konsekwencji, miar podobieństwa cech. W analizie dynamiki procesu integracji autor zdecydował się na wprowadzenie w badaniu dwóch wariantów miary odległości między obiektem badanym a wzorcem, są to mianowicie odległość ze względu na strukturę cech (podobieństwo struktur) oraz odległość ze względu na poziom różnicowania cech (podobieństwo poziomu). Dużym walorem tej metody jest graficzna prezentacja wyników przy zastosowaniu wykresów radarowych oraz wykresów trendów taksonomicznych miar podobieństwa.

Trzecia część książki stanowi bardzo udaną próbę wcielenia w życie metody analizy przestrzenno-czasowej do oceny procesów integracji Polski z Unią Europejską. Okres analizy obejmuje lata 1994–1999. Wszystkie zebrane do badania dynamicznego cechy diagnostyczne charakteryzują sytuację gospodarczą obiektów badania i zostały wybrane spośród cech zamieszczonych w corocznej publikacji IMD (International Institut for Management Development). Ważnym walorem jest pomysł dołączenia na końcu książki zbioru cech wykorzystanych w analizie, co pozwala na prześledzenie toku badań oraz zastosowanie niektórych danych w celach dydaktycznych. Cechy zostały podzielone na miękkie i twarde z podziałem na osiem grup tematycznych. Wcielenie całej metody w życie pozwala na wyciągnięcie wielu bardzo ciekawych wniosków dotyczących Polski w badanym okresie, ze względu na podobieństwo struktury zarówno twardych, jak i miękkich cech diagnostycznych. Z badań wynika, że w okresie 1994–1999 obraz Polski nie uległ zasadniczej poprawie. Mało optymistycznie wygląda również duży dystans dzielący nasz kraj od przyjętego wzorca.

Książka T. Michalskiego to bardzo wartościowa prezentacja kompleksowej metody analizy taksonomicznej w ujęciu dynamicznym z egzemplifikacją. Praca prezentuje wysokie walory poznawcze oraz rzetelny warsztat naukowy. Prezentowane w niej metody mogą być z powodzeniem zastosowane do oceny zjawisk gospodarczych i społecznych w przekroju regionalnym. Uniwersalność tych metod może znaleźć zastosowanie w różnych opracowaniach, pokazujących różnicowanie przestrzenne w ujęciu dynamicznym. Ze względu na prezentowane walory praca zainteresuje środowisko naukowe zajmujące się społecznymi i ekonomicznymi problemami integracji, a także decydentów na różnych szczeblach regionalnych oraz władz centralnych.

Ewa Nowińska-Łażniewska